

Het aanbod Nederlands in het hoger onderwijs in Franstalig België

Philippe Anckaert, HEFF

Dany Etienne, UCL

1. Inleiding

De titel van deze lezing luidt “Het aanbod Nederlands in het hoger onderwijs in Franstalig België”. Vóór we het aanbod bespreken, staan we echter eerst even stil bij de vraag in de beroepswereld. (In het Nederlands komt de *vraag* immers voor het *aanbod*!) Daarna geven we een kwantitatief overzicht van het aanbod Nederlands in de hogescholen van de Franse Gemeenschap. Dat panorama wordt aangevuld met een kwalitatieve analyse van de taalopleidingen die in het hoger onderwijs binnen en buiten de universiteit worden georganiseerd, om zodoende een aantal toekomstperspectieven te kunnen schetsen en aanbevelingen voor beleidsmakers naar voren te schuiven.

2. De vraag

In Franstalig België wordt het steeds moeilijker een leraar Nederlands met het geschikte diploma te vinden om in het secundair onderwijs of de sociale promotie les te geven, en de bedrijfswereld kampt duidelijk met een nijpend tekort aan tweetalige arbeidskrachten. Recruiters moeten soms tot tachtig procent van de cv's die binnenkomen, links laten liggen omdat die van de hand zijn van ééntalige sollicitanten (zie *La Libre Belgique* 2006.01.03).

U bent ongetwijfeld vertrouwd met krantenkoppen zoals deze:

Les langues : pas un « plus » mais un « must »

Dans certaines entreprises, un diplôme non agrémenté d'une connaissance suffisante d'une langue étrangère ne vaudrait plus qu'un « demi-diplôme »

Le Soir, 22/23 octobre 2005

Emploi / Etude sur l'usage des langues en entreprise

Les entreprises manquent de bilingues

L'enquête, commandée par la région, montre que le bilinguisme est le passeport pour l'emploi.

Le Soir, mercredi 27 juin 2007

Onderzoekers zijn het roerend eens. Véronique Amand (2002) en de auteurs van de studie van de UWE, Awex, Accent Langues en Forem voor Wallonië (zie Pinte 2005; Dembour 2005), de studie van het Tibem voor het Hoofdstedelijk Gewest Brussel (zie Tibem 2006 en Luk Van Mensel en Laurence Mettewie 2008), de studie van *Références* in samenwerking met de Université catholique de Louvain en de CLL voor heel Franstalig België (2003) en ten slotte Valérie Kempinaire (2002) voor het Noorden van Frankrijk: de kennis van het Nederlands is en blijft een absolute troef voor de werkzoekende en een ontegensprekelijke economische meerwaarde voor de onderneming.

Dat neemt niet weg dat Nederlands bij Franstaligen duidelijk met een negatief imago te kampen heeft (zie Mettewie en Janssens 2007) en als we de taalgebruikers zelf mogen geloven, ligt de kennis van het Nederlands in Brussel en Wallonië de helft zo hoog als die van het Frans in Vlaanderen (zie Van Parijs 2007). De taal van Vondel heeft in de laatste kwarteeuw ongetwijfeld terrein prijsgegeven aan het idioom van Shakespeare. De zojuist aangehaalde Van Mensel en Mettewie (2008) hebben nochtans aan

de hand van uitgebreid cijfermateriaal overtuigend aangetoond dat de keuze voor “*English only*” geen verstandige optie is (p. 120).

Ondanks het huidige politieke klimaat blijken ouders trouwens dit belang van het Nederlands als vreemde taal zeer juist in te schatten en kent het immersieonderwijs (zie verder in deze bundel), een ongekend succes. In Wallonië bieden vandaag de dag meer dan 150 scholen immersieonderwijs aan. Meestal gaat het om basisscholen, maar op sommige plaatsen kunnen de leerlingen de volledige cyclus van kleuterschool naar lager en middelbaar onderwijs volgen. De vraag is nu hoe het hoger onderwijs in Franstalig België op de fenomenale vraag naar Nederlands als vreemde taal inspeelt.

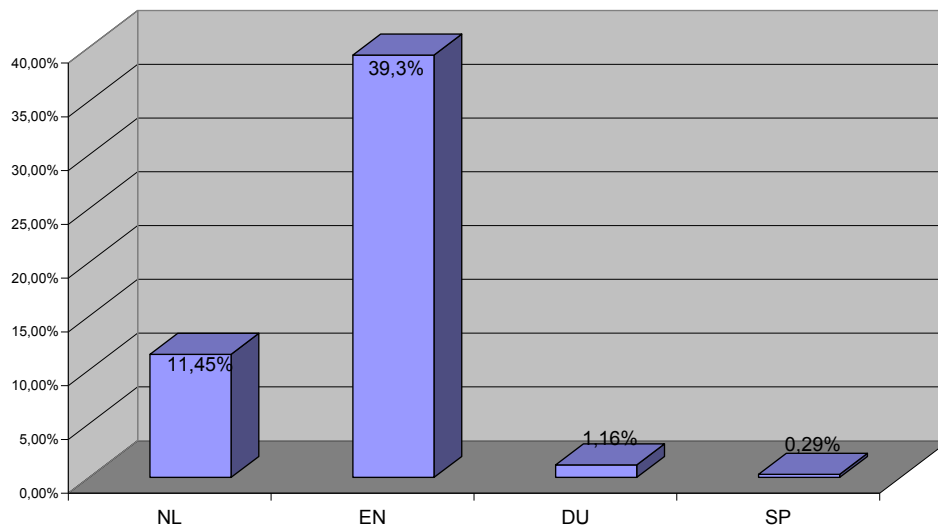
3. Het aanbod: kwantitatief

Louter kwantitatief kan vastgesteld worden dat de studiepakketten van het hoger onderwijs buiten de universiteit in de Franse Gemeenschap een totaal van ongeveer 93 000 uur talen tellen. Op het eerste gezicht een astronomisch cijfer, bij nader inzien blijken de zowat 690 verschillende opleidingen echter niet meer dan een gemiddelde van 139 uur taallessen te bieden. Deze bruto cijfers geven weliswaar slechts een zeer ruw beeld van de concrete werkelijkheid omdat de verschillen tussen studierichtingen, maar ook tussen instellingen die dezelfde opleidingen organiseren, enorm kunnen zijn. Om niet te verdwalen in een doolhof van cijfers en statistieken, beperken we ons hier tot de kern van de informatie met betrekking tot het Nederlands.

Zeer algemeen kan gesteld worden dat iets meer dan 48% van de opleidingen van academisch niveau in de Franse Gemeenschap het – meestal verplicht – aanleren van een vreemde taal inhoudt. Er bestaan

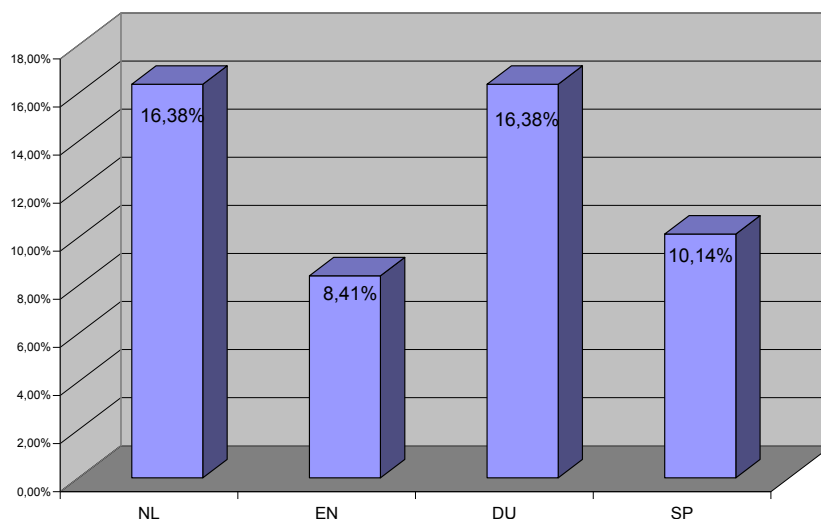
daarbij schreeuwende ongelijkheden tussen studierichtingen. De twee zwakke broertjes op het vlak van het vreemdetalenonderwijs zijn de paramedische en de pedagogische sector. In de paramedische studierichtingen biedt geen enkele opleiding een cursus Nederlands aan. Of je nu voor verpleegkunde, verloskunde, intensive care, medische noodhulp of pediatrie studeert, daar komen nooit talen bij kijken. Het gaat nochtans duidelijk om beroepen waarbij in de dagelijkse omgang met patiënten het gebruik van een vreemde taal, het Nederlands bijvoorbeeld in Brussel, uiterst gewenst is. Een gelijkaardige situatie doet zich voor in de pedagogische sector waar, behalve uiteraard voor de bachelors in Germaanse talen, de opleiding tot kleuterleidster en onderwijzer geen enkele taal bevat. In de economische richting daarentegen (uitgezonderd de bijkomende diploma's en specialisaties) bevatten alle opleidingen de studie van ten minste één vreemde taal. Naar gelang de hogeschool kan de student van minimum 90 tot maximum 915 uur taallessen op zijn programma staan hebben, d.w.z. meer dan 300 uur talen per jaar of meer dan 10 uur per week!

Wat het Nederlands betreft, blijkt dat het slechts in 11% van de opleidingen een verplicht vak is (zie Figuur 1).

Figuur 1. Relatief belang van DU, EN, NL en SP wanneer het behalen van een diploma gepaard gaat met het verplicht aanleren van één of meer talen.

Sluit men de bachelors in Germaanse talen uit, dan zwakt dat percentage af tot onder de drempel van 10%. Dit laatste cijfer voor Nederlands, onze – kwantitatief gesproken – eerste landstaal, staat in schril contrast met de situatie van het Engels. Dat is een verplicht vak in haast 40% van de opleidingen in de Franse Gemeenschap. Daartoe behoort weliswaar een groot aantal cursussen technisch Engels, wat onvermijdelijk is in gebieden zoals de medische afbeeldingstechnieken of engineering. Maar Engels wordt evengoed als heus communicatiemiddel opgelegd in de meeste gevallen waar Nederlands vaker voorgesteld wordt als keuzevak naast Duits, Spaans en in mindere mate Italiaans (zie Figuur 2).

Figuur 2. Relatief belang van DU, EN, NL en SP als *keuzevakken* voor het geheel van de diploma's in de Franse Gemeenschap

In de maatschappelijke studierichtingen, waar onder anderen maatschappelijk werkers, gespecialiseerde opvoeders, assistenten klinische psychologie en arbeidsassistenten opgeleid worden, is de situatie van het Nederlands niet veel beter. Eén enkele instelling die maatschappelijk werkers opleidt, biedt de mogelijkheid één taal te leren: Nederlands of Engels.

In de technische studierichting zijn er maar vijf opleidingen met een verplicht vak Nederlands, d.w.z. 5% van het totale onderwijsaanbod in die richting, terwijl men in 70% van de gevallen wel een verplichte cursus Engels aantreft...

Ten slotte, om ons overzicht van alle studierichtingen af te ronden, dient gezegd dat toegepaste kunsten en agronomie geen enkele mogelijkheid bieden om Nederlands te leren.

4. Het aanbod: kwalitatief

Na dit vrij sombere beeld van de situatie van het Nederlands in de Franstalige hogescholen, buigen we ons nu over de kwalitatieve aspecten van het vreemdetalenonderwijs in de studierichtingen waar wel Nederlands aangeboden wordt.

Laten we uitgaan van de volgende uitspraak van John H.A.L. de Jong, die vooral bekend staat voor zijn expertise op het vlak van toetsing:

“Onderwijs is waarschijnlijk een van de meest kostbare ondernemingen van de mens. Maar ook een van de meest belangrijke. Het is daarom zo jammer dat over het algemeen zoveel tijd wordt verspild en zo weinig bereikt. Het talenonderwijs spant wat dit betreft wellicht de kroon. [...] Het beperkte rendement van het talenonderwijs is voor een belangrijk deel te wijten aan de gebrekkige definitie van de inhoud en van de kwaliteit van hetgeen men beoogt te leren.” (John H.A.L. de Jong, 2002, 26-27)

We staan om te beginnen even stil bij het eerste deel van deze uitspraak. Dat het talenonderwijs het summum van de tijdverspilling en de inefficiëntie zou vertegenwoordigen is waarschijnlijk overdreven. Kent u nog, uit het hoofd, de exacte formule om de oppervlakte van een cirkel te berekenen? Weet u nog welk natuurelement het meest voorkomt in het heelal? Kunt u de tien zijrivieren van de Maas in België noemen? Enzovoorts. Te vrezen is dat het rendement van het wetenschappenonderwijs niet hoger ligt dan dat van de vreemde talen. Alleen merk je vaker of gemakkelijker in het maatschappelijke verkeer dat iemand geen vreemde talen machtig is. Het heeft o.i. dus geen zin om zich door masochistische bezweringsformules te laten meeslepen, maar we moeten wel toegeven dat het rendement van het huidige talenonderwijs vrij laag is.

Als je enerzijds weet dat de kennis van een tweede taal bij jongeren aan het einde van de middelbare school het Europese niveau B1+ zou moeten zijn

(zie Etienne en Godin 2005: 31, en de bijdragen over de eindtermen in deze bundel) en anderzijds moet constateren dat eigenlijk weinig studenten van het hoger onderwijs aan het einde van hun studie een B2 halen, kun je je terecht afvragen wat er gebeurt tijdens die honderden uren taallessen, die zoals wij zojuist gezien hebben in sommige studierichtingen georganiseerd worden. Het beperkte rendement van het talenonderwijs is dus een feit, dat niet uitsluitend kan worden toegeschreven aan het gebrek aan middelen die al dan niet ingezet worden (om b.v. van een B1- naar een B2-niveau over te gaan, zou men volgens Tagliante 2005:151 op ruim 250 uur leeractiviteiten moeten kunnen rekenen!). Eén van de belangrijkste oorzaken van dat zwakke rendement is, om met De Jong te spreken, de gebrekkige definitie van de leerinhoud en van de kwaliteitscriteria die men tijdens het leerproces en de evaluatie ervan hanteert.

Laten we dan ook even een paar voorbeelden van ontoereikende definities onder de loep nemen. Wij hebben opzettelijk gekozen voor de beschrijving van een onderwijsonderdeel met veel studiepunten in één van de studierichtingen waar het vak Nederlands nog wel een prominente rol speelt, m.n. de sectie marketing van een handelsschool. De gekozen beschrijving geeft geen beeld van hoe men in de jaren '60 of '70 van de vorige eeuw het vreemdetalenonderwijs opvatte. De laatste versie van de pedagogische fiches die we nu meteen bekijken, dateert van precies een jaar geleden. Het is ook geen karikatuur van wanpraktijken, maar een vrij representatief staaltje van hoe men didactische doelstellingen omschrijft in het hoger onderwijs van de Franse Gemeenschap. Om niemand te kwetsen, houden we dit uiteraard liever anoniem, maar wie wil, kan zonder veel moeite talrijke gelijkaardige voorbeelden op het net vinden. In de bijlage staat de volledige beschrijving van het vak Nederlands voor bachelors in de

afdeling marketing van een handelsschool over drie jaar: BA1, BA2 en BA3. Wij beperken ons hier tot een aantal typische kenmerken.

Uit *Voorbeeld 1* blijkt dat de BA1-student in deze opleiding al over een **basiskennis** van het Nederlands moet beschikken om dit vak “met vrucht” te kunnen volgen. In de loop van de cursus worden de grammaticale **basisstructuren** echter herzien en aan het einde van de cursus zou de student eveneens een lexicale en grammaticale **basis** moeten verworven hebben! De “basis” van de eindcompetentie zal wel iets anders betekenen dan die van de begincompetentie, maar wat precies? Uit deze omschrijving valt dat niet op te maken en de term “basis” is vatbaar voor de meest uiteenlopende interpretaties. Trouwens, het woord “competentie” is hier eigenlijk volledig misplaatst: alles draait in dit geval om de kennis van woorden en van grammaticale structuren, niet om wat de student met die taal zal kunnen doen. Opvallend is ook dat de eerst genoemde – en in het origineel in rood gedrukte – onderwijstaal het Frans is.

Voorbeeld 1 Nederlands voor BA1-studenten in marketing

- **Crédits ECTS : 7**
- **Volume horaire (h/an) : 75**
- **Section : Bachelier en Marketing**
- **Niveau : 1ère année**
- **Prérequis : connaissance élémentaire des structures et du vocabulaire de base**
- **Objectifs : acquisition d’une base commune de vocabulaire et de structures grammaticales en vue d’une maîtrise de la langue usuelle et d’une langue commerciale simple axée sur le monde des affaires en général et sur le marketing en particulier**
- **Contenus : révision des structures grammaticales de base (...)**
- **Méthodes d'enseignement et d'apprentissage : interactive**
- **Langue(s) du cours : français, néerlandais**

Wat wordt dat allemaal een jaar later? Uit *Voorbeeld 2* blijkt hoe moeilijk de auteurs van pedagogische fiches het soms hebben om een beginniveau te definiëren.

Voorbeeld 2. Nederlands voor BA2-studenten in marketing

- **Crédits ECTS : 7**
- **Volume horaire (h/an) : 75**
- **Section : Bachelier en Marketing**
- **Niveau : 2ème année**
- **Prérequis : matière de 1ère année**
- **Objectifs : développement et affinement de la compréhension et de la maîtrise écrite et orale de la langue dans ses aspects usuels ainsi qu'économiques et spécifiques du marketing. Acquisition d'un nombre croissant d'automatismes, en mettant l'accent sur l'expression orale et la connaissance active de la langue.**
- **Contenus : poursuite de l'étude des structures grammaticales (...)**
- **Méthodes d'enseignement et d'apprentissage : interactive**
- **Langue(s) du cours : français, néerlandais**

Ze spelen op safe en verwijzen naar de “stof” van het jaar vooraf. Het woordje “stof” is veelzeggend voor de in veel instellingen nog gangbare opvattingen: taalbeheersing wordt er nog vaak beschouwd als louter declaratieve kennis van woorden en grammaticale regels, met weinig of, zoals in dit concrete geval, geen aandacht voor vaardigheden en bekwaamheden, laat staan voor een existentiële competentie. Het doel van de cursus Nederlands is niet een bepaald niveau te bereiken, maar bestaande zaken te “ontwikkelen” of te “verdiepen”. Het bestuderen van grammaticale structuren is een doel an sich, ook al leidt men geen taalkundigen of filologen op, maar marketeers! In het derde studiejaar (zie *Voorbeeld 3*) blijft men dan ook consequent de “stof” “ontwikkelen” en “verdiepen” met als resultaat dat naast de vereiste basiskennis als beginniveau in BA1 en 150 contacturen in de twee voorafgaande bachelorjaren Frans nog steeds als onontbeerlijke onderwijstaal wordt ervaren...

Voorbeeld 3 Nederlands voor BA3-studenten in marketing

- **Crédits ECTS : 5**
- **Volume horaire (h/an) : 45**
- **Section : Bachelier en Marketing**
- **Niveau : 3ème année**
- **Prérequis : matière de 1ère année et 2ème année**
- **Objectifs : approfondissement des capacités d'expression écrite et orale. Développement des automatismes et de l'aisance. Introduction à la procédure d'embauche...**
- **Contenus : présentation, étude et exploitation orale et écrite de documents sonores et écrits plus complexes. Poursuite de l'étude de la communication d'affaires.**
- **Méthodes d'enseignement et d'apprentissage : interactive**
- **Langue(s) du cours : français, néerlandais**

Nu, wanneer de omschrijving van doelstellingen zo vrijblijvend is als deze, wordt het ook bijzonder moeilijk – haast onmogelijk – om de behaalde resultaten of het bereikte niveau te beoordelen naar maatstaven die ook buiten de betrokken instelling enige betekenis hebben. Het is daarbij verbazingwekkend hoe weinig er in het Franstalige hoger onderwijs gebruik gemaakt wordt van de niveaubeschrijvingen van het Gemeenschappelijk Europees Referentiekader (van A1 tot C2). Het ERK heeft nochtans veel te bieden:

- het maakt uitwisseling van ideeën mogelijk tussen alle bij het onderwijs van talen betrokkenen (onderwijspolitici, taalbeleidsmakers, leerplanontwikkelaars, toetsontwikkelaars, leergangauteurs, leerkrachten, leerders, ouders en *last but not least* werkgevers) (Raad van Europa 2008, 7);
- het beoogt ieder van die potentiële gebruikers in staat te stellen keuzes te maken m.b.t. het leren, onderwijzen en toetsen van talen, en daarover met alle betrokkenen partijen te communiceren.

Het Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT) heeft al geruime tijd beslist om zijn toetsingssysteem en –filosofie fundamenteel te hervormen mede onder invloed van het ERK:

- wij denken hier aan de meer functionele benadering waarbij taalgebruik plaatsvindt in interactie;
- de vervanging van de drie abstract gedefinieerde niveaus ‘elementair’, ‘basis’ en ‘uitgebreid’ door (voorlopig) zes maatschappelijk functionele profielen, die zelf zijn gerelateerd aan de ERK-niveaus:

Toeristische en informele taalvaardigheid	A2
Taalvaardigheid praktische beroepen	A2
Maatschappelijke taalvaardigheid	B1
Professionele taalvaardigheid	B2
Taalvaardigheid hoger onderwijs	B2
Academische taalvaardigheid	C1

Het zou interessant zijn om na te gaan hoeveel studenten aan Franstalige universiteiten en hogescholen jaarlijks het B2-certificaat Professionele taalvaardigheid behalen...

Ook het federaal selectiebureau Selor gaat zijn niveaus van taalvaardigheid afstemmen op die van het ERK¹. Daarover heeft de verantwoordelijke van de taalcertificering bij Selor, Benedikt Verhaeghe, het verder in deze bundel.

¹ “De taalexamens werden geëvalueerd en zullen zeer binnenkort worden aangepast, opdat ze meer gericht zouden zijn op een zogenaamde praktische en operationele kennis van de tweede taal. Het gaat om de uitvoering van de studie van de Universiteit van Luik over de functionaliteit van de taaltests en de ontwikkeling van een zelfevaluatieprogramma dat de kandidaten de mogelijkheid biedt zich voor te bereiden op de tests. Parallel hiermee zal een hervorming van de door het Opleidingsinstituut van de federale overheid gegeven taalcursussen worden gelanceerd om de opleiding van de ambtenaren beter te doen aansluiten bij de inhoud van de tweetaligheidstests. Er zal bijzondere aandacht aan worden besteed de taalopleidingen en de taaltests mettertijd af te stemmen op het Europees Referentiekader voor talen.” (Belgische Senaat, 2007)

Deze recente ontwikkelingen op het gebied van de examens Nederlands zouden normaliter moeten bijdragen tot een hoger rendement van het Nederlands als tweede en als vreemde taal in Franstalig België, m.n. door de betrokkenheid en bewustwording van de verschillende partijen die worden gestimuleerd door het ERK. Maar op het moment dat dit conceptueel kader, evenals het Europees portfolio trouwens, zowat de *tarte à la crème* is geworden van de vreemdetalendidactiek, leggen de instellingen van het Franstalige hoger onderwijs daar nog steeds weinig belangstelling voor aan de dag. Uit onze analyse van de beschikbare pedagogische fiches blijkt nl. dat instellingen die hun niveaubeschrijvingen aan het ERK relateren een absolute uitzondering vormen. M.a.w. op het vlak van de niveauomschrijvingen hebben we in het hoger onderwijs van de Franse Gemeenschap nog veel werk voor de boeg.

Daarbij dient beseft te worden dat een degelijke niveaubeschrijving voor elke taalcursus slechts een premisse voor hoger rendement vormt en geen garantie op succes biedt. Het wordt steeds duidelijker dat gedacht moet worden in termen van taalbeleid op het niveau van heel de instelling. Wat verstaat men daaronder? In zake taalbeleid onderscheidt Ian Tudor (2006) op Europees niveau vier mogelijke scenario's: expliciet, impliciet en onvolledig taalbeleid of helemaal geen beleid.

Het *European Network for the Promotion of Language Learning among all Undergraduates* (ENLU) heeft in zijn survey voor heel Europa tot nog toe maar weinig universiteiten en hogescholen kunnen identificeren die een expliciet talenbeleid voeren om het aanleren van vreemde talen te promoten en het taalaanbod te veralgemenen tot alle studenten van een instelling – of althans een groot deel daarvan – en in sommige gevallen zelfs tot het wetenschappelijke en administratieve personeel van de

instelling. Dat talenbeleid staat uitdrukkelijk beschreven in officiële documenten die de filosofie en de operationele principes ervan toelichten.

In het tweede scenario is het taalaanbod vrij belangrijk, maar bestaat er geen uitdrukkelijk talenbeleid. In dergelijke gevallen is er dan sprake van een impliciet talenbeleid dat berust op een brede consensus tussen de actoren over het belang van talen.

In andere instellingen bestaat er eventueel een talenbeleid op het niveau van een faculteit of een departement (handels- en economische wetenschappen staan in dat opzicht doorgaans op kop), maar het taalaanbod voor de instelling in zijn geheel is nogal beperkt en er wordt geen stelling genomen over de problematiek van de talen. In dergelijke gevallen spreekt men dan van “partial language policy”.

Ten slotte is er het totale gebrek aan enig beleid, waardoor er weinig of geen talenonderwijs wordt aangeboden of waarbij het leren van een vreemde taal geen verplicht studieonderdeel vormt.

In zijn verslag over de evolutie van het vreemdetalenonderwijs in het hoger onderwijs in Europa geeft Tudor (2006) blijk van enig optimisme:

“It is nevertheless legitimate to speak of the emergence of the concept of HE language policy, a concept which would hardly have existed even a few years ago. This is a sign that HEIs, or at least a certain number, are beginning to address the language question in a systematic manner” (p. 4)

Ook in de Franse Gemeenschap heeft sinds een paar jaar zowat elke universiteit haar “*plan langues*”, terwijl de hogescholen het in de beste gevallen houden bij een onvolledig beleid. Er is wat dat betreft dus duidelijk vooruitgang geboekt, zeker op het vlak van de bewustwording en de voornemens. De vraag is echter wat er in de praktijk gebeurt met

dergelijke plannen. Is er in tegenstelling tot het verleden nu wel sprake van een geïntegreerde aanpak van de vreemde talen? Hoe gebeurt bijvoorbeeld de koppeling met de Socrates/Erasmus-uitwisselingen en de stages in het bedrijf? Welke rol wordt toegewezen aan de vreemde talen in niet talige vakken? Is *blended learning* bijvoorbeeld een gangbare praktijk of toekomstmuziek van/voor *daydreamers*? Enzovoorts.

Dat is allemaal nog niet zo duidelijk en verdient daarom al onze aandacht. Vandaar dat wij – om te besluiten – toekomstperspectieven wensen te schetsen en een reeks bescheiden aanbevelingen voor het Nederlands wensen te formuleren

5. Toekomstperspectieven en aanbevelingen

Wij laten nu een aantal mogelijke maatregelen de revue passeren om het onderwijs Nederlands in de universiteiten en hogescholen te promoten en het rendement van dat onderwijs te verhogen.

Ten eerste zou men in een aantal studierichtingen van het Nederlands een verplicht vak moeten maken. Wat is de geloofwaardigheid van een Brusselse hogeschool die studenten opleidt tot verpleegkundigen zonder één uurtje Nederlands, terwijl het merendeel van de afgestudeerden uit die studierichting in het IRIS-netwerk terechtkomt en om benoemd te geraken voor een Selor-examen op het niveau “*plutôt difficile*” moet slagen?

Ten tweede moeten aan het vak, wanneer het bestaat, (voldoende) ECTS-punten toegekend worden, wil men dat het ernstig genomen wordt. Welke kans maak je een zeker resultaat te bereiken, als de cursus Nederlands een vrijblijvend keuzevak, een extraatje is? Met die ECTS-punten zou trouwens globaal gezien veel doordachter omgesprongen moeten worden.

Weerspiegelen die wel altijd de reële werkbelasting voor de student of is men soms niet geneigd er een mouw aan te passen om aan het vereiste totaal van 60 per academiejaar te komen?

Ten derde wordt het hoog tijd dat we in onze universiteiten en hogescholen de omschrijving van operationele doelstellingen in termen van *learning outcomes* veralgemenen en die liefst relateren aan de niveaubeschrijvingen van het Europees Referentiekader. Zodoende wordt het mogelijk om via externe certificering – ik denk hier voor het Nederlands aan de examens van de Taalunie en Selor – het rendement van ons onderwijs eindelijk eens te meten, wat op zijn beurt als een sterke emulatiefactor kan werken en alleen maar een positieve invloed zal hebben op de efficiëntie van het onderwijs.

Ten vierde, in het kader van een geïntegreerd talenbeleid zou men naast de Socrates/Erasmus-uitwisselingen en stages in Vlaamse bedrijven niet-talige vakken in het Nederlands moeten organiseren zoals dat voor het Engels in bepaalde instellingen wel gedaan wordt en op lagere niveaus in het immersieonderwijs. Tijdens onze doorlichting van het hoger onderwijs in Franstalig België hebben we daar geen voorbeelden van kunnen vinden; en mocht zulks ergens bestaan dan zou dat een absolute uitzondering zijn terwijl het via uitwisseling van docenten van beide taalrollen – zeker in een stad zoals Brussel – vrij gemakkelijk te realiseren valt.

Ten slotte, een heel simpele suggestie: waar dat kan natuurlijk, Nederlandse bronnen in de verplichte lectuur opnemen. Hoeveel instellingen in de Franse Gemeenschap doen dat? Zouden we bijvoorbeeld een student in een handelsschool voor een vak als intercultureel management een internationale referentie als Hofstede niet in het

Nederlands kunnen laten lezen? Dat veronderstelt natuurlijk dat de instelling een heus taalbeleid heeft, niet alleen op papier, maar dat ook uitvoert, waardoor het leren van een vreemde taal uit zijn isolement wordt gerukt van de twee uurtjes per week ‘taalles’ bij professor X. Alleen door een geïntegreerde aanpak zal de overstap mogelijk zijn van trachten te kennen naar effectief gebruiken.

Met andere woorden: er is nog veel werk aan de winkel. Laten we daarom meteen met Nederlands aan de slag gaan!

Literatuurlijst

Amand, Véronique (2002), Le néerlandais en Wallonie: à la recherche des nuances, in Hiligsmann, Philippe (Ed.): 259-268 Le néerlandais en France et en Belgique francophone : approches scientifiques et didactiques/Het Nederlands in Frankrijk en in Franstalig België wetenschappelijk en didactisch benaderd, Villeneuve d'Ascq : Université Charles-de-Gaulle – Lille 3, CeGes, UL3 Travaux et recherches.

Belgische Senaat (2007). Schriftelijke vraag nr. 3-7945 van de heer Christian Brotcorne (CDH) aan de minister van Ambtenarenzaken, Maatschappelijke Integratie, Grootstedenbeleid en Gelijke Kansen, <http://www.senat.be/www/?MIval=/Vragen/SchriftelijkeVraagPrint&LEG=3&NR=7945&LANG=fr>.

De Jong, John H.A.L. (2002). Het Europees Referentiekader gaat de wereld rond, *Neerlandica Extra Muros*, 40, 3, 26-39.

Dembour, Madeleine (2005), Tous bilingues, mais quand?, *Dynamisme wallon*, Maison des Entreprises wallonnes, oktober, 188, 32-33, http://www.uwe.be/publications/dynamisme-wallon/derniers-numeros/DW_1005.pdf.

Etienne, Dany et Pierre Godin (2005). Quel(s) profil(s) CNaVT intéresse(nt) un élève au sortir des humanités de transition. Mise en question, in Hiligsmann, Philippe et al. (eds) : 25 – 29.

Hiligsmann, Philippe (Ed.) (2002). Le néerlandais en France et en Belgique francophone : approches scientifiques et didactiques/Het Nederlands in Frankrijk en in Franstalig België wetenschappelijk en didactisch benaderd, Villeneuve d'Ascq : Université Charles-de-Gaulle – Lille 3, CeGes, UL3 Travaux et recherches.

Hiligsmann, Philippe, Ludo Beheydt, Liesbeth Degand, Pierre Godin & Sonja Verlinden (2005). Neerlandistiek in Frankrijk en in Franstalig België / Les études néerlandaises en France et en Belgique francophone, Louvain-la-Neuve: UCL & Academia-Bruylant, Langues et cultures 1.

Kempinaire, Valérie (2002), L'enjeu économique du néerlandais, in Hiligsmann, Philippe (Ed.) : 269-279.

Lasagabaster, David en Ángel Huguet (eds) (2007). *Multilingualism in European bilingual contexts. Language use and attitudes*, Clevedon: Multilingual Matters.

Mettewie, Laurence en Rudy Janssens (2007). Langue Use and Language Attitudes in Brussels, in D. Lasagabaster en A. Huguet (eds): 117-143.

Pinte, Vinciane (2005). Les langues dans l'entreprise, *Dynamisme wallon*, Maison des Entreprises wallonnes, oktober, 188, 30-31, http://www.uwe.be/publications/dynamisme-wallon/derniers-numeros/DW_1005.pdf.

Références (in samenwerking met de Université Catholique de Louvain en CLL Centres de langues) (2003). *Enquête sur la pratique et l'usage des langues*. <http://www.references.be/scripts/indexpage.asp?headingID=5127>.

Raad van Europa (2008). Gemeenschappelijk Europees Referentiekader voor Moderne Vreemde Talen: Leren, Onderwijzen, Beoordelen. Den Haag: Nederlandse Taalunie.

Tagliante, Christine (2005). *L'évaluation et le Cadre européen commun*. Nouvelle édition. Techniques et pratiques de classe, CLE international, Paris: 2005.

TIBEM (2006). Entreprises bruxelloises et langues étrangères. Pratique et coût d'une main d'œuvre ne maîtrisant pas les langues étrangères. Rapport de recherche, november, http://www.tibem.be/images_user/File/rapportTIBEM.pdf

Tudor, Ian (2006). Trends in higher education language policy in Europe: The case of English as a language of instruction, ECORE Conferentie, Challenges of multi-lingual societies, Brussel, 9-10 juni.

Van Mensel, Luk en Laurence Mettewie (2008), De economische (meer)waarde van meertaligheid: vreemde talen in het Brusselse bedrijfsleven, *n/f*, 8, 101-124.

Van Parijs, Philippe (2007). Bruxelles capitale de l'Europe: les nouveaux défis linguistiques, *Brussels Studies*, mei, 6, 1-10, http://www.brusselsstudies.be/PDF/FR_40_BS6FR.pdf

Bijlage

*Voorbeelden van pedagogische fiches
in het hoger onderwijs van de Franse Gemeenschap*

Néerlandais

Crédits ECTS : 7

Volume horaire (h/an) : 75

Section : Bachelier en Marketing

Unité : Optionnel

Niveau : 1ère année

Prérequis :

Connaissance élémentaire des structures et du vocabulaire de base

Objectifs :

Acquisition d'une base commune de vocabulaire et de structures grammaticales en vue d'une maîtrise de la langue usuelle et d'une langue commerciale simple axée sur le monde des affaires en général et sur le marketing en particulier

Contenus :

Révision des structures grammaticales de base

Lecture/audition et exploitation écrite et/ou orale de documents simples introduisant du vocabulaire courant et des termes économiques et commerciaux en rapport avec le monde des affaires et le marketing (sources : manuels, laboratoires, vidéo, TV, presse écrite,...) Exercices oraux et écrits

Méthodes d'enseignement et d'apprentissage :

Interactive

Evaluation :

Examens écrits

Examens oraux

Evaluation continue

Notes de cours :

Partielles

Langue(s) du cours :

Français

Néerlandais

Dernière mise à jour : 15 septembre 2007

Néerlandais

Crédits ECTS : 7

Volume horaire (h/an) : 75

Section : Bachelier en Marketing

Unité : Optionnel

Niveau : 2ème année

Prérequis :

Matière de 1ère année

Objectifs :

Développement et affinement de la compréhension et de la maîtrise écrite et orale de la langue dans ses aspects usuels ainsi qu'économiques et spécifiques du marketing

Acquisition d'un nombre croissant d'automatismes, en mettant l'accent sur l'expression orale et la connaissance active de la langue

Contenus :

Poursuite de l'étude des structures grammaticales (phrase complexe)

Lecture/audition, commentaire, synthèse écrite et /ou orale de documents écrits/audiovisuels, de plus en plus axés sur le monde des affaires et le marketing dans ses différentes composantes (produits – consommateurs – stratégie – publicité – modes de distribution – etc...)

Etude de lettres commerciales types

Exercices écrits et oraux

Méthodes d'enseignement et d'apprentissage :

Interactive

Evaluation :

Examens écrits

Examens oraux

Evaluation continue

Notes de cours :

Partielles

Langue(s) du cours :

Français

Néerlandais

Néerlandais

Crédits ECTS : 5

Volume horaire (h/an) : 45

Section : Bachelier en Marketing

Unité : Optionnel

Niveau : 3ème année

Prérequis :

Matière de 1ère année et 2ème année

Objectifs :

Approfondissement des capacités d'expression écrite et orale. Développement des automatisme et de l'aisance. Introduction à la procédure d'embauche...

Contenus :

Présentation, étude et exploitation orale et écrite de documents sonores et écrits plus complexes

Poursuite de l'étude de la communication d'affaires

Méthodes d'enseignement et d'apprentissage :

Interactive

Evaluation :

Examens écrits, Examens oraux, Evaluation continue

Notes de cours : Partielles

Langue(s) du cours : Français / Néerlandais